

Overvåkning eller frihetsteknologi

Helseavdeling, Seksjon KHOT Oslo

Wenche Jensen, seniorrådgiver/jurist (fagleder kapittel 9)



Statsforvalteren i Oslo og Viken





Noen utgangspunkter

- Mennesker er frie, har autonomi i kraft av å være menneske
 - Alle har rett til å bestemme i egen hverdag, gjør valg også det som anses for å være dårlige valg
 - Dette gjelder også mennesker med nedsatt kognitiv funksjonsevne, selv om «vi» mener at «de» ikke forstår sitt eget beste
- Legalitetsprinsippet – innskrenking i frihet krever hjemmel i lov
- Menneskerettighetsloven
- CRPD
- Hol kapittel 9 og rundskriv I-10/2015 fra Helsedirektoratet



Hva er tvang – hol § 9-2 andre ledd?

- Vi utsettes til en viss grad for tvang hver dag
- Avtaler
- Første punktum; motstand eller ei - objektivt tvangsbegrep – utdypet i rundskrivet på side 54
- Andre punktum;
 - «Bruk av inngripende varslingsystemer med tekniske innretninger skal alltid regnes som bruk av tvang eller makt etter reglene i kapitlet her»
 - Utdypet i rundskrivet på side 56



Hvordan virker dette i praksis?

- Utgangspunktet er altså at all bruk av varsling- og overvåkingsteknologi er å anse som tvang overfor mennesker med utviklingshemming med mindre de kan velge det bort uten at de utsetter seg for vesentlig skade
- Dette betyr IKKE at det ikke kan brukes, men vilkår for bruk av tvang må være oppfylt og dere må fatte vedtak etter kapittel 9
- Vilkår for bruk av tvang må være oppfylt - foreligger det fare for vesentlig skade?



Vedtak om bruk av tvang med teknologi 2021

- I Oslo og Viken hadde vi i fjor totalt 436 vedtak om bruk av tvang med i alt 993 ulike tiltak. Tiltakene er begrunnet i nødssituasjoner (b) eller personlig sikkerhet/grunnleggende behov (c)
- Vi hadde totalt 14 tiltak på alarmer og overvåking etter bokstav b hvorav 2 var med bilder/lyd
- Vi hadde totalt 60 tiltak etter bokstav c, hvorav 11 var med bilder/lyd og 1 var GPS



Overvåkning eller frihetsteknologi – noen tanker:

- Hva vil jeg? Det henger et kamera over min seng eller en alarm som tar opp lyder når jeg sover om natten. Er det fortsatt like lite inngripende om vi setter oss selv inn i situasjonen?
- Overvåking uten at personer har forutsetning for å skjønne at de blir overvåket
- Personale eller alarmer?
- Retten til å ta dårlige valg – innskrenket frihet ved at ansatte griper inn?
- Kan bruk av teknologi brukes til økt frihet? Ja, den vil kunne være hjelp og frihet for mange, også i de tilfeller det juridisk sett er å anse som tvang 😊



Kontaktinformasjon

Wenche Jensen, jurist – Nina Torply, vernepleier

fmbuwej@statsforvalteren.no

nitor@statsforvalteren.no

Send gjerne en e-post om dere ønsker kontakt, så kan vi evt. ringe opp igjen.

Telefon – veiledningstelefon mandag onsdag fredag
mellom kl. 12 og 14 som betjenes av ansatte som kan kapittel 9
22 00 39 60.